

Brněnští vědci zkoumali tajemství Věstonické venuše

Věstonickou venuši, nejznámější památku paleolitické kultury a patrně nejstarší sošku z pálené hlíny na světě, zkoumají pro Moravské zemské muzeum vědci v technologickém centru firmy FEI.

Věstonická venuše, národní kulturní památka, je jednou z nejvzácnějších plastik na světě. Pouze 11 centimetrů vysokou sošku nahé ženy našel tým známého archeologa Karla Absolona v roce 1925 mezi Dolními Věstonicemi a Pavlovem ve zbytcích pradávného ohniště. Je fascinujícím dokladem umění tehdejšího člověka. Podle odborníků je stará až 29 tisíc let a je vůbec nejstarší uměleckou ukázkou pravěké keramiky na světě. Věstonické naleziště během výzkumů, trvajících s přestávkami několik desetiletí, skrývalo doklady zcela mimořádné kultury starší doby kamenné; mnohé nálezy nemají ve světě obdoby a naznačují, že lovci mamutů v této oblasti možná v mnohém předběhli svou dobu. Soška je uložena spolu s kolekcí uměleckých předmětů z údobí lovců mamutů (kultura pavlovien – 25 tisíc let) i lovců sobů (kultura magdalénien – 13 tisíc let) ve speciálním sejfu na bezpečném místě.

Dolnověstonická venuše je nesporně jedním z enigmatických předmětů z období paleolitu. Už od jejího objevu se vědci zajímali o to, z jakého materiálu byla vyrobena. Karel Absolon nechal vyvrtat do těla venuše sondy, které však nemohly odhalit všechny příměsi, které jsou v ní obsaženy.

Nové technologie nám umožňují nahlédnout do vnitřku těla v ohromujícím rozlišení. Nejnovější skenování venuše bylo realizováno ve spolupráci s firmou FEI Česká republika (dnes Thermo Fisher Scientific), která je zaměřena na vývoj mikroskopů a CT tomografů s vysokým rozlišením. Skenovací plocha použitého mikrotomografu byla bohužel menší než tělo venuše, takže její skenování s rozlišením dvaceti mikrometrů muselo proběhnout ve dvou krocích. Posléze byly digitální modely horní a dolní části těla spojeny dohromady

Výzkum je zaměřen několika směry:

1. Jaké je materiálové složení těla sošky?
2. Byla venuše zformována z několika částí?
3. Byly do sprásového keramického těsta přimíchány záměrně nějaké příměsi?
4. Odkud získali materiál pro vytvoření keramického těsta?
5. Budeme schopni určit materiál jednotlivých příměsí pomocí digitální fotografie?
6. Jaký je stav vnitřních částí sošky?

Předběžné výsledky ukazují, že venuše byla vytvořena z hroudy spraše, která obsahovala různé příměsi – karbonátové cieváry, kosti anebo mamutovinu, uhliky, křemenná zrna (materiály, které jsme mohli očekávat) a dokonce i terciární zkameněliny. Zdá se, že tvůrce venuše připravil keramické těsto z hlíny dostupné na ploše sídliště a nijak zvlášť ho upravoval. Samozřejmě nemůžeme zcela vyloučit, že on nebo ona záměrně přimíchali mamutovinu nebo mamutí kosti do těla figury, ale zdá se to nepravděpodobné.

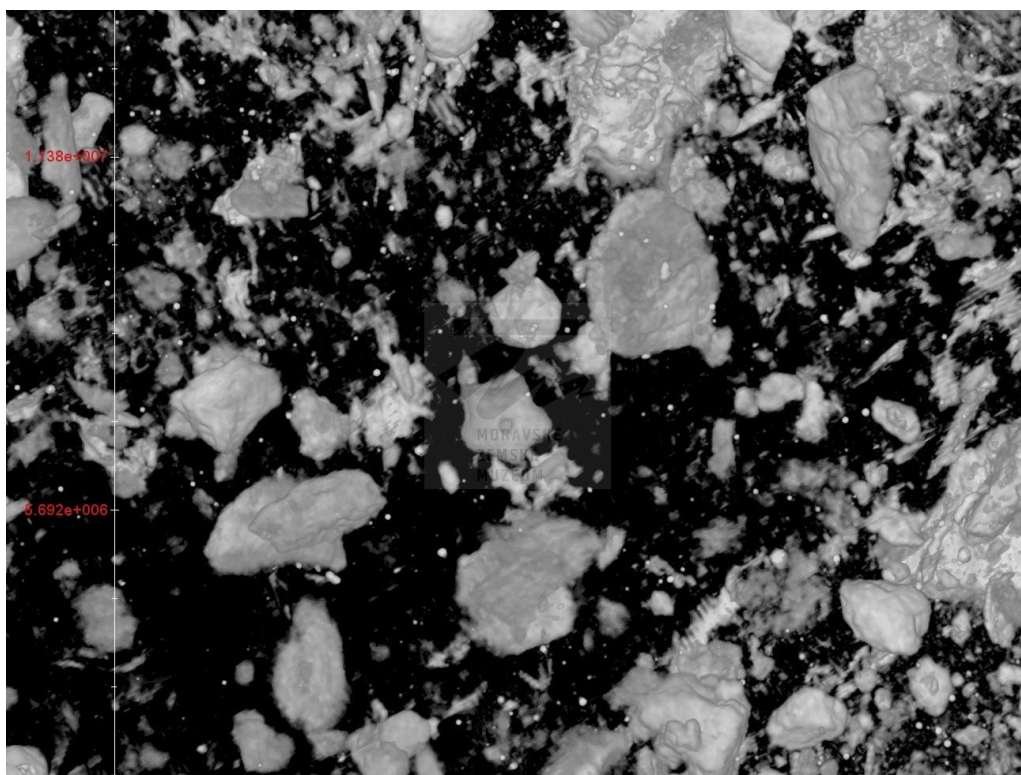
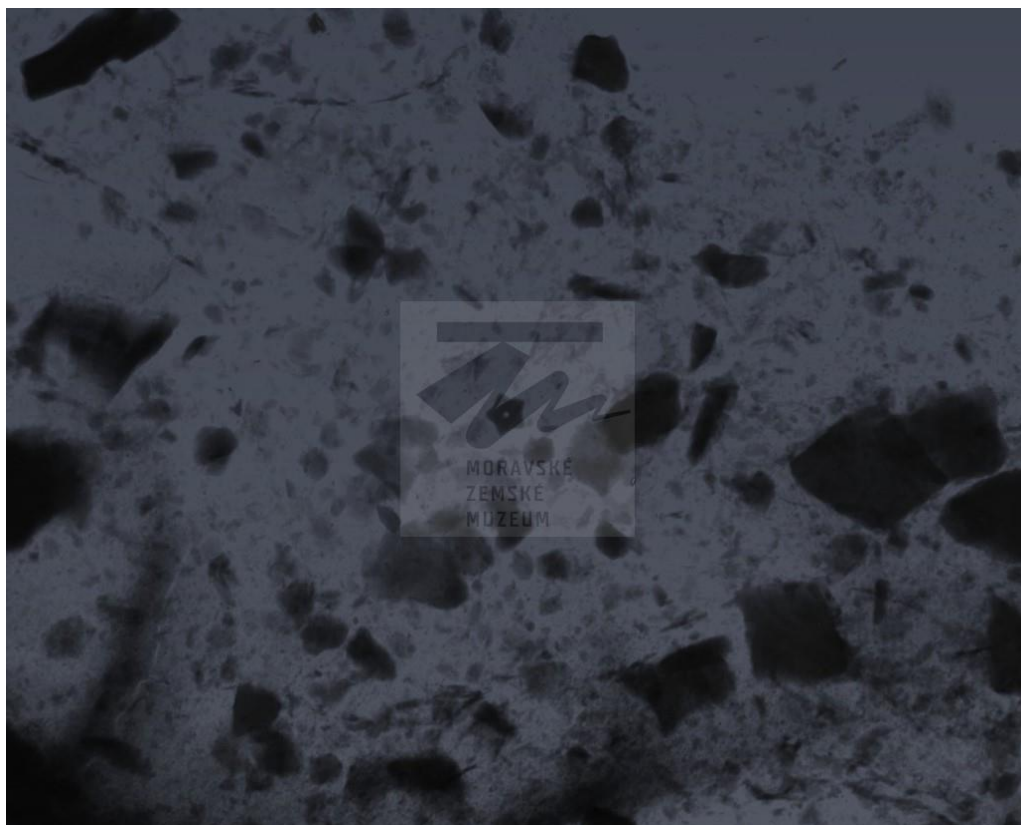
Digitální model venuše umožnil vědcům poprvé blíže popsat malé vpichy a prohloubeniny na povrchu venuše. Tvar všech čtyř vpichů na temeni hlavy je stejný, což nám naznačuje, že byly vytvořeny stejným nástrojem, pravděpodobně hrotem brku malého ptačího pera.

Bohužel skenování odhalilo uvnitř těla venuše více nebezpečných prasklin, než se původně předpokládalo. Nyní probíhá analýza, zda a v jaké míře jsou propojeny a jak velké nebezpečí hrozí při jejím transportu. „Výsledky pomohou v rozhodování, jak nejlépe Venuši převážet, zvláště pak v letadle. Při změně tlaku by totiž vzduch v prasklinách mohl způsobit její roztržení,“ uvádí vedoucí Ústavu Anthropos Moravského zemského muzea Mgr. Petr Neruda, Ph.D.

Fotografie:

Praskliny uvnitř těla venuše

Třetihorní zkamenělina lilijice